FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J. KOKOTT

fremsat den 29. januar 2009 [1]

I — Indledning

1. Allerede inden dommen i C-sagen (sag C-435/06) [2] blev afsagt, forelagde Kokein hallinto-oikeus (Finlands øverste forvaltningsdomstol) Domstolen en række nye spørgsmål om fortolkningen af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 [3].

2. Den forelæggende rets første spørgsmål om, hvorvidt forordning nr. 2201/2003 finder anvendelse på foranstaltninger om fjernelse og anbringelse af børn, som ifølge den nationale lovgivning henhører under offentlig ret, har Domstolen besvaret bekræftende i C-dommen. De spørgsmål, der vedrører fortolkningen af bestemmelserne om retternes kompetence til at træffe disse foranstaltninger, er dog ikke blevet afklaret. Der er især behov for en præcisering af begrebet barnets »sædvanlige opholdssted«, som er afgørende for fastlæggelsen af den internationale kompetence. De resterende spørgsmål drejer sig om, hvorvidt en retsinstans, der ikke har kompetence til at påkende sagens realitet, må anordne foreløbige retsmidler.

II — Retsforskrifter

A — *Fællesskabsretten*

3. Baggrunden for de relevante kompetenceregler beskrives således i 12. betragtning til forordning nr. 2201/2003:

»De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den

1 — Originalsprog: tysk.
2 — Dom af 27.11.2007, Sml. I, s. 10141.
3 — EFT L 338, s. 1, som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2.12.2004 (EUT L 367, s. 1). Forordning nr. 2201/2003 er også kendt som »Bruxelles II a-forordningen«.

medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.«

4. Følgende bestemmelser i forordning nr. 2201/2003 har særlig betydning for den foreliggende sag:

»*Artikel 1*

Anvendelsesområde

1. Denne forordning finder anvendelse på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende:

[…]

b) tilkendelse, udøvelse, delegation samt hel eller delvis frakendelse af forældreansvar.

[…]«

»*Artikel 8*

Generel kompetence

1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.

2. Stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel 9, 10 og 12.«

»*Artikel 13*

Kompetence baseret på barnets aktuelle opholdssted

1. Hvis et barns sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, og kompetencen ikke kan afgøres på grundlag af artikel 12, ligger kompetencen hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig.

2. Stk. 1 finder også anvendelse på flygtningebørn og børn, der er internationalt fordrevne på grund af uroligheder i deres land.«

»*Artikel 17*

Prøvelse af kompetencen

Anlægges der ved en ret i en medlemsstat en sag, som den pågældende ret ikke har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, og som en ret i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, erklærer retten sig på embeds vegne inkompetent.«

»*Artikel 20*

Foreløbige, herunder sikrende, retsmidler

1. Denne forordning er ikke til hinder for, at retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende de foreløbige, herunder sikrende,

retsmidler, der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning, over for personer eller aktiver i denne medlemsstat, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af denne forordning har kompetence til at påkende sagens realitet.

2. Retsmidler, der er bragt i anvendelse i medfør af stk. 1, ophører med at gælde, når den ret i en medlemsstat, der i medfør af denne forordning har kompetence til at påkende sagens realitet, har truffet de foranstaltninger, den finder relevante.«

III — Sagens faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

5. De faktiske omstændigheder i hovedsagen beskrives således i forelæggelsesafgørelsen:

6. A er mor til C, D og E. Hun og børnene boede oprindeligt i Finland sammen med børnenes stedfar F. Børnene var en gang tidligere blevet fjernet i den kommune, de boede i, fordi stedfaren havde været voldelig. Anbringelsen uden for hjemmet ophørte igen senere. I 2001 flyttede familien til Sverige. I sommeren 2005 rejste familien til Finland på ferie, hvor de boede i campingvogn på forskellige lejrpladser og hos slægtninge. Børnene gik ikke i skole. Den 30. oktober 2005 søgte familien om en social bolig i den finske kommune Y.

7. Perusturvalautakunta (socialudvalget) besluttede den 16. november 2005 umiddelbart at fjerne C, D og E og at anbringe dem hos en plejefamilie i henhold til § 18 i lastensuojelulaki (den finske lov om børnebeskyttelse, herefter »børnebeskyttelsesloven«), fordi de var blevet forladt. Hensigten med at fjerne børnene var også at få klarhed over deres situation.

8. A og F begærede afgørelserne om umiddelbar fjernelse ophævet. Perusturvalautakunta gav afslag på denne begæring ved en afgørelse af 15. december 2005, fjernede børnene i henhold til § 16 i børnebeskyttelsesloven og sørgede for, at de blev anbragt i et familiehjem. A og F indbragte denne afgørelse for hallinto-oikeus (forvaltningsdomstolen), men fik ikke medhold i sagen.

9. Denne afgørelse er blevet appelleret til Korkein hallinto-oikeus, der ved en afgørelse

af 22. november 2007 har forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Finder Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 […] anvendelse på en sag som den foreliggende, hvor en afgørelse vedrørende umiddelbar fjernelse af børn og anbringelse af disse uden for hjemmet, der er truffet som en enkelt afgørelse i forbindelse med offentligretlig børnebeskyttelse, fuldbyrdes i sin helhed?

b) eller finder forordningen under hensyn til bestemmelsen i artikel 1, stk. 2, litra d), kun anvendelse på den del af afgørelsen, der vedrører anbringelse uden for hjemmet?

2) Hvorledes skal begrebet opholdssted i forordningens artikel 8, stk. 1, og den dermed sammenhængende artikel 13, stk. 1, fortolkes i henhold til fællesskabsretten, især i en sådan situation, hvor barnet har fast bopæl i en medlemsstat, men opholder sig i en anden medlemsstat, hvor det lever et omfarende liv?

3) a) Hvis det antages, at barnets opholdssted ikke er i sidstnævnte medlemsstat, under hvilke forudsætninger kan der da i denne medlemsstat anvendes et umiddelbart sikrende retsmiddel (fjernelsesforanstaltning) i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1?

b) Er det sikrende retsmiddel i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1, en foranstaltning, der kan iværksættes i henhold til national ret, og er national rets bestemmelser vedrørende foranstaltningen bindende ved anvendelsen af artiklen?

c) Skal sagen efter anvendelsen af det sikrende retsmiddel på embeds vegne henvises til retterne i den kompetente medlemsstat?

4) Hvis retten i medlemsstaten slet ikke er kompetent, skal den da afvise sagen eller henvise den til retten i en anden medlemsstat?«

10. Den finske, tyske, græske og italienske regering, Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har afgivet indlæg i sagen for Domstolen.

IV — Retlig vurdering

A — *Det første præjudicielle spørgsmål*

11. Det første spørgsmål svarer i det væsentlige til det første præjudicielle spørgsmål, der blev stillet i sag C-435/06. Domstolen besvarede dette spørgsmål således i sin dom af 27. november 2007 [4], der blev afsagt fem dage efter forelæggelsesafgørelsens vedtagelse:

»Artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2. december 2004, skal fortolkes således, at en enkelt afgørelse, som anordner umiddelbar fjernelse og anbringelse af et barn uden for hjemmet hos en plejefamilie, henhører under begrebet »civilretlige« spørgsmål i denne bestemmelse, når afgørelsen er truffet på grundlag af offentligretlige regler om beskyttelse af børn.«

12. Det første præjudicielle spørgsmål, der er rejst i den foreliggende sag, bør derfor besvares på samme måde.

B — *Det andet præjudicielle spørgsmål*

13. Den forelæggende ret har med det andet præjudicielle spørgsmål bedt om en fortolkning af begrebet barnets »sædvanlige opholdssted«, som ifølge artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 afgør, om retterne [5] i den pågældende medlemsstat har kompetence til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar. Denne fortolkning har også betydning for retternes kompetence i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, men ikke har sit sædvanlige opholdssted.

4 — Nævnt ovenfor i fodnote 2.

5 — Ved »ret« forstås der i henhold til artikel 2, nr. 1, i forordning nr. 2201/2003 alle myndigheder i medlemsstaterne med kompetence i spørgsmål, der falder ind under denne forordnings anvendelsesområde som defineret i artikel 1.

Det fremgår således af forordningens artikel 13, stk. 1, at kompetencen kun ligger hos retterne i denne medlemsstat, hvis det ikke er muligt at fastslå barnets sædvanlige opholdssted.

14. Begrebet »sædvanligt opholdssted« er ikke defineret i forordningen. Adjektivet »sædvanligt« tilkendegiver kun, at opholdsstedet skal have en vis varighed eller være lovligt.

15. Når begrebet ikke er defineret, er det dog ikke, som Det Forenede Kongeriges regering har gjort gældende, til hinder for, at der foretages en retlig fortolkning, og at det tillægges en mere vidtrækkende betydning, end det normalt har. Betydningen af dette begreb bør i stedet præciseres ud fra dets ånd og formål samt ud fra opbygningen af de regler, det indgår i. Det Forenede Kongeriges regering har dog med rette understreget, at den nationale ret ved fortolkningen skal sikres den skønsfrihed, der er nødvendig for at kunne tage hensyn til alle faktiske omstændigheder, der er relevante i den omhandlede sag.

1. Grundlæggende principper for kompetencereglerne i forordning nr. 2201/2003 om retsafgørelser i sager vedrørende forældreansvar

16. Børn har brug for særlig beskyttelse og omsorg fra deres forældre eller, hvis forældrene ikke opfylder deres forpligtelser, fra staten eller andre personer, der har overtaget forældremyndigheden. Når der er behov for retsafgørelser vedrørende forældremyndigheden, bør man så vidt muligt undgå langtrukne retssager, for at børnenes udvikling påvirkes mindst muligt.

17. I sager med tilknytning til flere forskellige stater gør forordning nr. 2201/2003 det muligt at fastlægge retternes internationale kompetence klart og udtømmende, hvilket er den første forudsætning for, at der kan træffes hurtige retsafgørelser, som tilgodeser barnets tarv. De relevante begreber i forordningen skal derfor fortolkes selvstændigt og ikke ud fra national ret for at sikre, at kompetencereglerne fortolkes og anvendes ens, og undgå kompetencekonflikter [6].

18. Som det bl.a. understreges i 12. betragtning til forordningen, tilfalder kompetencen

6 — Jf. i denne retning C-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 2, præmis 46 og 47.

først og fremmest retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted. Disse retter befinder sig tæt på barnet og har derfor ofte lettest ved at bedømme, hvad der er bedst for det.

19. Begrebet sædvanligt opholdssted, som spiller en afgørende rolle for fastlæggelsen af den generelle kompetence, der er omhandlet i artikel 8 i forordning nr. 2201/2003, og for de andre værnetingsregler, der direkte eller indirekte er knyttet hertil (artikel 9, 10 og 13), skal fortolkes i lyset af dette formål.

20. Det er nødvendigt at sondre mellem det sædvanlige opholdssted og det aktuelle opholdssted. Når et barn aktuelt opholder sig i en medlemsstat, befinder det sig ganske vist tæt på retterne i denne stat, men dette opholdssted kan ikke sidestilles med dets sædvanlige opholdssted. Artikel 13 i forordning nr. 2201/2003 tillægger derfor kun retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, en subsidiær kompetence, som de afgiver, hvis det er muligt at fastslå, at barnets sædvanlige opholdssted ligger i en anden medlemsstat.

21. For at kunne sondre mellem de kompetenceformer, der er tale om i henholdsvis artikel 8 og 13 i forordningen, er det derfor nødvendigt at opstille kriterier for, hvornår barnets opholdssted anses for et »sædvanligt« opholdssted frem for et aktuelt, mindre fast opholdssted.

2. Forholdet mellem forordning nr. 2201/2003 og multilaterale konventioner

22. Da forordning nr. 2201/2003 blev vedtaget, fandtes der allerede en række multilaterale konventioner, som gælder for mange eller alle medlemsstater, og som indeholder bestemmelser om retternes kompetence til at træffe retsafgørelser i sager om forældreansvar. Forordningen har dels erstattet disse bestemmelser i forholdet mellem medlemsstaterne, dels sluttet sig til rækken af multilaterale bestemmelser.

23. Konventionerne har ikke desto mindre haft stor betydning for forordningens tilblivelse. Der er desuden behov for en klar afgrænsning af de forskellige instrumenters anvendelsesområder. Det kræver, at begrebet sædvanligt opholdssted, der optræder både i konventionerne og i forordningen, fortolkes ens.

24. Indholdsmæssigt tager forordning nr. 2201/2003 på dette område først og fremmest udgangspunkt i Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn [7] (herefter »Haagerkonventionen af 1996«) [8]. Artikel 5, stk. 1, i Haagerkonventionen af 1996 bestemmer i lighed med forordningens artikel 8, stk. 1, at kompetencen først og fremmest ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted.

25. Ifølge forordningens artikel 61, litra a), har forordningen forrang for Haagerkonventionen af 1996, når det pågældende barn har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område. Artikel 52, stk. 2 og 4, i Haagerkonventionen af 1996 bestemmer tilsvarende, at medlemsstaterne kan anvende de fællesskabsretlige kompetenceregler på børn, der har deres sædvanlige opholdssted i Fællesskabet.

26. Som den finske, tyske og græske regering samt Det Forenede Kongeriges regering ganske rigtigt har anført, er det nødvendigt at anlægge en ensartet fortolkning af begrebet sædvanligt opholdssted for klart at kunne adskille anvendelsesområdet for henholdsvis Haagerkonventionen af 1996 og forordningen og for at undgå kompetencekonflikter mellem retterne i medlemsstaterne og i de andre stater, der har underskrevet Haagerkonventionen af 1996 [9].

27. Hertil kommer tre andre relevante konventioner, hvis forhold til forordning nr. 2201/2003 er reguleret i dennes artikel 60:

— Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om myndighedernes kompetence og lovvalget i sager vedrørende beskyttelse af mindreårige [10] (herefter »Haagerkonventionen af 1961«) [artikel 60, litra a)]

7 — Rådet bemyndiger i sin beslutning 2008/431/EF af 5.6.2008 (EUT L 151, s. 36) de medlemsstater, der endnu ikke har gjort det, til i Fællesskabets interesse at ratificere eller tiltræde konventionen. Konventionen er knyttet som bilag til beslutning 2008/431/EF (EUT L 151, s. 39).

8 — Kommissionens forslag til Rådets forordning om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældremyndighed, om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 og om ændring af forordning (EF) nr. 44/2001 for så vidt angår sager vedrørende underholdspligt (KOM/2002/222 endelig udg.). Jf. ligeledes mit forslag til afgørelse af 20.9.2007 i sag C-435/06, C, Sml. I, s. 10141, punkt 49.

9 — Jf. med hensyn til bestemmelserne om anvendelsesområdet mit forslag til afgørelse i C-sagen, nævnt ovenfor i fodnote 8, punkt 50.

10 — *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1960)*, bind IV. (se http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.pdf&cid=39).

— den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og om retablering af forældremyndigheden over børn [11] (herefter »den europæiske konvention«) [artikel 60, litra d)]

— Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser [12] (herefter »Haagerkonventionen af 1980«) [artikel 60, litra e)].

28. Ifølge artikel 60 i forordning nr. 2201/2003 har denne forordning forrang for disse konventioner, for så vidt som de vedrører spørgsmål, der er omfattet af denne forordning, i forbindelserne mellem medlemsstaterne.

29. Haagerkonventionen af 1961 er forgængeren til Haagerkonventionen af 1996 [13]. Det fremgik allerede af Haagerkonventionen af 1961, at kompetencen afhænger af det sædvanlige opholdssted. Den europæiske konvention anvender også kriteriet om det sædvanlige opholdssted i forbindelse med tilbagegivelse af bortførte børn, og det samme gør Haagerkonventionen af 1980.

30. Artikel 11 i forordning nr. 2201/2003 er snævert forbundet med især Haagerkonventionen af 1980 og udgør en forlængelse af denne, hvilket Domstolen for nylig påpegede i sin dom i Rinau-sagen [14]. Formålet med begge ordninger er uden opsættelse at bringe bortførte børn tilbage til den stat, hvor de havde

11 — Se http://www.conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/105.htm.

12 — *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé* (1980), bind III, s. 413 ff. (se http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=24 og den danske oversættelse på http://www.hcch.net/upload/text28dk.pdf).

13 — Jf. P. Lagarde, Rapport explicatif sur la convention de La Haye de 1996, *Actes et documents de la Dix-huitième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1996)*, bind II, s. 534, på s. 538, punkt 1 (se http://hcch.e-vision.nl/upload/expl34.pdf).

14 — Jf. dom af 11.7.2008, sag C-195/08 PPU, Sml. I, s. 5271, præmis 49 og 62.

deres sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse. Dette sammenfald understreger også behovet for en ensartet fortolkning af begrebet sædvanligt opholdssted.

3. Konsekvenserne af Domstolens praksis vedrørende begrebet sædvanligt opholdssted i arbejds- og sociallovgivningen

31. I de relevante multilaterale konventioner har man med vilje undladt at definere det sædvanlige opholdssted og overladt det til medlemsstaterne at præcisere dette begreb nærmere i forbindelse med vurderingen af de faktiske omstændigheder i hvert enkelt tilfælde [15]. Som de intervenerende regeringer har påpeget, bygger de omhandlede konventioner på en opfattelse af, at det er det faktiske centrum for barnets livsinteresser, der er afgørende, og dette centrum skal fastlægges under hensyn til alle relevante omstændigheder og adskiller sig fra det retlige bopælsbegreb [16].

32. Kommissionen har lagt vægt på andre forhold i sit fortolkningsforslag. Hvad angår definitionen af det sædvanlige opholdssted har den henvist til de overvejelser, der blev gjort i forbindelse med forhandlingerne om konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager [17].

33. Ifølge den forklarende rapport til konventionen (Borrás-rapporten) besluttede man ikke at fastlægge en definition af det sædvanlige opholdssted. Der blev dog taget hensyn til, at Domstolen i andre sammenhænge har defineret den varige bopæl som »det sted, hvor den pågældende har villet oprette og

15 — Jf. Kommissionens forslag, nævnt ovenfor i fodnote 8, s. 9. P. Lagarde har forklaret, at man valgte ikke at definere det sædvanlige opholdssted i Haagerkonventionen af 1996 for ikke at gribe ind i anvendelsen af eksisterende konventioner, hvori det samme begreb optræder (jf. den forklarende rapport til Haagerkonventionen af 1996, der er nævnt ovenfor i fodnote 13, s. 552, punkt 40).

16 — Med hensyn til Haagerkonventionen af 1961, jf. W. de Steigers forklarende rapport, *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé* (1960), bind IV, s. 219, på s. 225 ff. (se http://hcch.e-vision.nl/upload/expl10f.pdf).
Med hensyn til Haagerkonventionen af 1980, jf. E. Pérez-Veras forklarende rapport, *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1980)*, bind III, s. 426, på s. 445, punkt 66 (se http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf). Gældende retspraksis i de stater, der har underskrevet Haagerkonventionen af 1980, kan ses i INCADAT-databasen (http://www.incadat.com/index.cfm).
Med hensyn til den europæiske konvention, jf. den forklarende rapport, punkt 15 (http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/105.htm), hvori der henvises til Europarådets Ministerudvalgs resolution 72(1) af 18.1.1972, »On the Standardisation of the Legal Concepts of Domicile and Residence« (se https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=587935&SecMode=1&DocId=642796&Usage=2).

17 — EFT 1998 C 221, s. 2. Konventionen er ganske vist ikke trådt i kraft, men kan indholdsmæssigt betragtes som en forgænger for forordning nr. 2201/2003. De fleste af bestemmelserne indgår i Rådets forordning (EF) nr. 1347/2000 af 29.5.2000 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn (EFT L 160, s. 19), som blev ophævet ved forordning nr. 2201/2003.

stabilisere det varige midtpunkt for sine interesser. Ved fastsættelsen heraf skal der tages hensyn til samtlige faktiske forhold, der udgør dette, navnlig den pågældendes faktiske bopæl« [18].

34. Under retsmødet protesterede repræsentanterne for den finske og den tyske regering samt for Det Forenede Kongeriges regering med rette mod, at denne definition blev anvendt med henblik på at præcisere begrebet sædvanligt opholdssted for et barn i henhold til forordning (EF) nr. 2201/2003.

35. Den nævnte retspraksis vedrører et specifikt EU-personaleretligt spørgsmål, nemlig betingelserne for tildeling af udlandstillæg. En tjenestemand ved De Europæiske Fællesskaber har kun ret til dette tillæg, hvis han tager fast bopæl på tjenestestedet i forbindelse med, at han ansættes, og ikke, hvis han bor der i forvejen.

36. Ud over at der ikke er nogen lighedspunkter mellem dette EU-personaleretlige spørgsmål og de her omhandlede familieretlige forhold, er det materielt set heller ikke muligt at anvende definitionen, fordi den fokuserer for meget på den pågældendes hensigt. Det kan være berettiget, når der er tale om voksne. Det er ikke tilfældigt, at der vedrørende kompetencen i skilsmissesager i Borrás-rapporten henvises til den nævnte retspraksis. Når der er tale om mindre børn, er det dog ikke deres egen vilje, der er afgørende, men forældrenes, fordi de som indehavere af forældremyndigheden har ret til at bestemme, hvor barnet skal bo. I forældremyndighedstvister vil indehaverne af forældremyndigheden undertiden have forskellige opfattelser af, hvor barnet skal bo. Farens og/eller morens hensigt om at bosætte sig et bestemt sted sammen med barnet kan derfor give en idé om, hvor dets sædvanlige opholdssted er, men det er ikke tilstrækkeligt til at afgøre det med sikkerhed.

37. Det Forenede Kongeriges regering har også ret i, at den definition af en bopæl, som Domstolen har fastsat i forbindelse med fortolkningen af socialretlige bestemmelser [19], ikke bør overføres på forordning nr. 2201/2003, eftersom de pågældende regler forfølger vidt forskellige formål. Bestemmelserne om anvendelsen af de sociale sikringsordninger for vandrende arbejdstagere har til formål at fastlægge kompetencefordelingen mellem bopælsstaten og beskæftigelsesstaten med hensyn til tildeling af visse ydelser. I denne sammenhæng er

18 — A. Borrás, Forklarende rapport til konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager (EFT 1998 C 221, s. 27, punkt 32). Den citerede passage stammer bl.a. fra Domstolens dom af 15.9.1994, sag C-452/93 P, Magdalena Fernández mod Kommissionen, Sml. I, s. 4295, præmis 22, og optræder også i Retten i Første Instans' faste praksis, jf. bl.a. Rettens dom af 25.10.2005, sag T-298/02, Herrero Romeu mod Kommissionen, Sml. II, s. 4599, præmis 51.

19 — Jf. dom af 17.2.1977, sag 76/76, Di Paolo, Sml. s. 315, præmis 17-22, af 8.7.1992, sag C-102/91, Knoch, Sml. I, s. 4341, præmis 21-23, af 25.2.1999, sag C-90/97, Swaddling, Sml. I, s. 1075, præmis 29 og 30, og af 11.11.2004, sag C-372/02, Adanez-Vega, Sml. I, s. 10761, præmis 37.

det ikke den pågældendes tarv, der fokuseres på — som når det er kompetencen i forældremyndighedssager, der er tale om — men byrdefordelingen mellem medlemsstaterne.

4. Konsekvenser for fortolkningen af begrebet sædvanligt opholdssted i henhold til forordning nr. 2201/2003

38. Henset til ordlyden af og formålet med forordning nr. 2201/2003 og de relevante multilaterale konventioner skal begrebet sædvanligt opholdssted i forordningens artikel 8, stk. 1, derfor forstås som det faktiske centrum for barnets livsinteresser.

39. Den forelæggende ret skal ved fastlæggelsen af det faktiske centrum for barnets livsinteresser tage hensyn til alle de faktorer, der gør sig gældende på »det tidspunkt, hvor sagen anlægges«. Det er dog uklart, hvornår det i en sag som denne, hvor en myndighed synes at have handlet af egen kraft, kan siges, at sagen er anlagt [20]. Da myndighederne den 16. november 2005 besluttede at fjerne børnene, kunne det anses for en afgørende handling, fordi det var den første foranstaltning, der havde virkninger udadtil [21].

40. Materielt set er det dog først og fremmest opholdets varighed og lovlighed samt barnets familiemæssige og sociale tilknytning, der har betydning for fastlæggelsen af dets sædvanlige opholdssted.

— Opholdets varighed og lovlighed

41. Opholdet skal normalt være af en vis varighed, for at der kan tales om et sædvanligt frem for et midlertidigt opholdssted. Der er ikke fastsat noget tidsrum i forordning nr. 2201/2003. Det afhænger af de konkrete omstændigheder, hvornår opholdet har strakt sig over tilstrækkelig lang tid. Barnets alder og de familiemæssige og sociale forhold, der er beskrevet i det følgende, er i denne sammenhæng af særlig betydning.

42. Der behøver ikke at være tale om et uafbrudt ophold. At barnet er bortrejst i kortere tid, f.eks. i skoleferierne, har således

20 — Hvad angår udtrykket »da sagen blev anlagt« i artikel 64, stk. 2, i forordning nr. 2201/2003, jf. mit forslag til afgørelse i C-sagen, nævnt ovenfor i fodnote 8, punkt 67 og 68.

21 — Med hensyn til det tidspunkt, hvor sagen blev anlagt, i henhold til artikel 64, stk. 2, i forordning nr. 2201/2003 synes Domstolen at regne med et endnu tidligere tidspunkt, nemlig det tidspunkt, hvor myndighederne iværksatte sine første interne undersøgelser (jf. C-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 2, præmis 72).

ingen betydning for dets sædvanlige opholdssted. Det kan dog ikke længere betragtes som det sædvanlige opholdssted, hvis det ud fra de faktiske omstændigheder anses for usikkert, om barnet vender tilbage til det oprindelige opholdssted.

43. Ved lovlig flytning kan det sædvanlige opholdssted også efter kortere tid overføres til tilflytningsstaten. Det kan udledes af artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003, hvorefter retterne i den medlemsstat, hvor barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, uanset artikel 8, i et tidsrum af tre måneder efter flytningen bevarer kompetencen til at ændre en retsafgørelse om samværsret, der er truffet i den pågældende medlemsstat, inden barnet flyttede, såfremt den samværsberettigede bliver i den tidligere bopælsstat. Tanken bag denne bestemmelse er altså, at den nye bopæl, også før der er gået tre måneder, kan betragtes som det sædvanlige opholdssted, og at det derfor er nødvendigt at vedtage kompetenceregler, der afviger fra artikel 8, til fordel for retterne i den medlemsstat, hvor barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted.

44. Artikel 9, stk. 1, gælder dog kun i et bestemt tilfælde. I andre tilfælde, hvor barnet flytter, skal der tages hensyn til samtlige omstændigheder i sagen. Hvis begge forældre har til hensigt at tage fast bopæl i en anden stat sammen med barnet, kan det f.eks. pege i retning af en flytning af det sædvanlige opholdssted. Forældrenes hensigt kan fremgå af visse ydre omstændigheder, f.eks. at de køber eller lejer en bolig i tilflytningsstaten, lader sig registrere hos myndighederne, finder et arbejde og melder barnet ind i en børnehave eller en skole. At de forlader deres tidligere bolig og arbejdsplads og melder flytning til myndighederne viser tilsvarende, at de ikke længere har deres sædvanlige opholdssted i fraflytningsstaten.

45. Det sker i sjældne tilfælde også, at de pågældende i en vis periode ikke længere har sædvanligt opholdssted i fraflytningsstaten, men heller ikke har en status, der svarer til at have sædvanligt opholdssted i tilflytningsstaten. Det er netop i sådanne tilfælde, at retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, i henhold til artikel 13 i forordning nr. 2201/2003 tillægges subsidiær kompetence.

46. Med hensyn til bortførelse af børn foreskriver artikel 10, at retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før bortførelsen, på visse betingelser bevarer deres kompetence. Selv om barnet er blevet bortført, er det dog ikke til hinder for, at dets sædvanlige opholdssted overflyttes til den stat, som det er fjernet til. Retternes kompetence kan i så fald ændres, så snart indehaverne af forældremyndigheden

og de kompetente myndigheder har affundet sig med det [artikel 10, litra a)]. Kompetencen kan ellers først ændres, når barnet har boet i den anden medlemsstat i et tidsrum af mindst ét år [artikel 10, litra b)]. Det er i den forbindelse ikke tilstrækkeligt, at der er gået et år. Kompetencen overgår kun, hvis betingelserne i artikel 10, litra b), nr. i)-iv), også er opfyldt.

— Barnets familiemæssige og sociale situation

47. Det sædvanlige opholdssted adskiller sig fra det aktuelle opholdssted ved at være mere stabilt, hvilket også afhænger af barnets familiemæssige og sociale tilknytning. Det tilkommer den forelæggende ret at danne sig et helhedsbillede af barnets situation under hensyntagen til samtlige faktorer, hvis relevans afhænger af barnets alder.

48. Den familiemæssige situation påvirkes især af de omsorgspersoner, som barnet bor sammen med på opholdsstedet, eller som det er i regelmæssig kontakt med, dvs. dets forældre, søskende, bedsteforældre eller andre nære slægtninge. Den sociale tilknytning er forbundet med barnets skolegang, venner og fritidsaktiviteter og ikke mindst med, om barnet behersker sproget.

49. Uden at foregribe den forelæggende rets undersøgelse af samtlige omstændigheder er der i den foreliggende sag visse forhold, som taler mod, at børnene C, D og E allerede i november 2005 skulle have sædvanligt opholdssted i Finland. Hensigten var oprindeligt at holde ferie, hvilket kunne tyde på, at de stadig havde deres sædvanlige opholdssted i Sverige. At børnene boede på skiftende campingpladser forhindrede dem formentlig også i at opbygge varige sociale relationer med andre end deres mor og stedfar. Situationen forværredes yderligere af, at de ikke gik i skole.

50. På den anden side må det formodes, at børnene beherskede i hvert fald et af de officielle sprog i Finland. Desuden ser det ud til, at forældrene i november opgav deres oprindelige planer om kun at holde ferie i Finland. Det bekræftes også af, at familien i oktober 2005 søgte om en social bolig i Finland.

51. Selv om de finske retter fastslår, at C, D og E ikke havde sædvanligt opholdssted i Finland på daværende tidspunkt, og at de derfor ikke er kompetente i henhold til artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003, kan de dog alligevel være kompetente i henhold til artikel 13. Det forudsætter, at det ikke har været muligt at fastslå et andet sædvanligt opholdssted — navnlig i Sverige — efter de nævnte kriterier.

52. Det andet spørgsmål bør derfor besvares således: Barnets sædvanlige opholdssted i henhold til artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 er det sted, der ud fra en helhedsvurdering af alle relevante faktiske omstændigheder, navnlig opholdets varighed og lovlighed samt barnets familiemæssige og sociale tilknytning, anses for at være centrum for barnets livsinteresser. Kompetencen ligger kun hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, i henhold til artikel 13, stk. 1, hvis det ikke er muligt at fastslå ovennævnte sædvanlige opholdssted, og kompetencen ikke kan støttes på artikel 12 [22].

C — *Det tredje præjudicielle spørgsmål*

53. Det tredje præjudicielle spørgsmål, der er delt i tre led, drejer sig om fortolkningen af artikel 20 i forordning nr. 2201/2003. Ifølge denne bestemmelse kan retterne i en medlemsstat i hastetilfælde anvende de foreløbige, herunder sikrende, retsmidler, der er fastsat i denne medlemsstats lovgivning, selv om de ikke har kompetence til at påkende sagens realitet i medfør af forordningen.

54. Fortolkningen af denne bestemmelse har således kun betydning for den foreliggende sag, hvis den forelæggende ret ud fra svarene på det andet præjudicielle spørgsmål måtte konkludere, at de finske retter ikke er kompetente i medfør af forordningens artikel 8 eller 13.

1. Tredje spørgsmål, litra a)

55. Den forelæggende ret ønsker med dette spørgsmål oplyst, under hvilke forudsætninger der i henhold til artikel 20, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 kan anvendes foreløbige retsmidler i sager om forældreansvar og navnlig umiddelbar fjernelse af børn.

56. Der skal ved fortolkningen af artikel 20, stk. 1, tages hensyn til, at denne bestemmelse giver en beføjelse til retter, som ifølge forordningens bestemmelser ikke har kompetence til at påkende sagens realitet, og som derfor burde erklære sig inkompetente i henhold til forordningens artikel 17. Artikel 20, stk. 1, skal derfor i princippet fortolkes snævert. I hastetilfælde bør retterne dog have mulighed for at træffe de foranstaltninger, der måtte være nødvendige af hensyn til barnets tarv.

22 — Artikel 12's forrang for artikel 13 giver dog anledning til visse problemer (jf. Th. Rauscher i Th. Rauscher (forlag), *Europäisches Zivilprozessrecht*, bind I, 2. oplag, München, 2006, afsnit 13, punkt 5).

57. Det fremgår imidlertid af bestemmelsernes ordlyd, at foranstaltningerne for det første kun må omfatte børn, der befinder sig i samme medlemsstat som den ret, hvor sagen er anlagt. Retten i den medlemsstat, hvor barnet opholder sig, befinder sig tæt på barnet og kan derfor vurdere, hvilke hasteforanstaltninger der i givet fald bør træffes. Den kan endvidere sørge for, at foranstaltningerne iværksættes. Forudsætningerne i artikel 20, stk. 1, er dermed til stede. Der er i litteraturen divergerende opfattelser af, om artikel 20 i sig selv giver kompetence til at træffe hasteforanstaltninger eller kun henviser til kompetencereglerne i det land, hvor den pågældende ret er beliggende [23], men det skal der ikke tages stilling til her, eftersom de finske retter åbenbart også efter national lovgivning var kompetente til at anordne umiddelbar fjernelse i henhold til § 18 i børnebeskyttelsesloven.

58. Der skal for det andet være tale om et *hastetilfælde*. Der er altid tale om et hastetilfælde, hvis retten i den stat, hvor barnet befinder sig, af hensyn til barnets tarv finder det nødvendigt at gribe ind med det samme.

59. Kriteriet om uopsættelighed i forordningens artikel 20, stk. 1, skal derfor ses i sammenhæng med artikel 20, stk. 2. Det bestemmes i artikel 20, stk. 2, at de foreløbige retsmidler ophører med at gælde, når den ret, der har kompetence til at påkende sagens realitet, har truffet de foranstaltninger, den finder relevante. Som Det Forenede Kongeriges regering har påpeget, sikrer artikel 20, at der ikke er huller i retternes kompetence, og at den ret, der har kompetence til at pådømme sagens realitet, når som helst kan overtage sagen. Den tyske regering har derfor ret i, at det ikke risikerer at udhule kompetencereglerne i forordningen, hvis begrebet hastetilfælde i artikel 20, stk. 1, fortolkes for bredt.

60. Artikel 20, stk. 1, tillader for det tredje kun *foreløbige* retsmidler. Den endelige afgørelse skal under alle omstændigheder træffes af den ret, der har kompetence til at påkende sagens realitet. Det fremgår dog ikke af artikel 20, hvor længe de foreløbige retsmidler må anvendes. Hvis den ret, der har anordnet det foreløbige retsmiddel, ikke selv har bestemt, hvor længe det skal anvendes, og ikke har ophævet det igen, gælder det i henhold til artikel 20, stk. 2, indtil den ret, der har kompetence til at påkende sagens realitet, har truffet foranstaltninger.

61. Kommissionen har dog med hensyn til spørgsmålets tredje led henvist til retspraksis vedrørende artikel 24 i konventionen af 27. november 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borger-

23 — Jf. med hensyn til denne kontrovers M. Andrae, »Zur Abgrenzung des räumlichen Anwendungsbereichs von KSÜ und autonomen IZPR/IPR«, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* — IPRax, 2006, s. 82, på s. 85 ff.

lige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17, herefter »Bruxelleskonventionen«), der svarer til artikel 31 i forordning nr. 44/2001 [24]. Ifølge denne retspraksis skal de foreløbige retsmidler, der er nævnt i disse bestemmelser, sikre, at en bestemt faktisk eller retlig situation ikke ændres, med det formål at beskytte rettigheder, der i øvrigt påstås anerkendt ved afgørelsen af sagens realitet [25]. Retten skal kun give sin tilladelse på betingelser, som garanterer den foreløbige, herunder sikrende karakter af det retsmiddel, den vil anordne [26].

62. Hvis sagen ikke indbringes for de svenske retter, der måtte være kompetente til at påkende realiteten, risikerer man ifølge Kommissionen, at perusturvalautakuntas afgørelse af 15. december 2005 om fjernelse og anbringelse af børnene i modstrid med denne retspraksis gælder, indtil børnene bliver myndige. Da forordningen heller ikke indeholder bestemmelser om henvisning til den kompetente ret (jf. tredje spørgsmål, tredje led), vil der i strid med forordningens formål kunne opstå et hul i beskyttelsen, efter at de foreløbige retsmidler er ophørt med at gælde.

63. Hertil vil jeg for det første bemærke, at retspraksis vedrørende foreløbige retsmidler i henhold til Bruxelleskonventionen ikke uden videre kan overføres på den foreliggende situation. De foreløbige retsmidler, der i henhold til denne konvention og forordning nr. 44/2001 kan iværksættes på det civil- og handelsretlige område, har til formål at bevare rekvirentens rettigheder og indskrænker desuden modpartens rettigheder i en vis periode. Det er derfor vigtigt, at de tilsvarende foreløbige retsmidler, som iværksættes af en ret, der ikke har kompetence til at påkende sagens realitet, begrænses til det strengt nødvendige.

64. De retsmidler, der er tale om i artikel 20, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003, fokuserer til gengæld på barnets tarv, eftersom det ikke er i stand til at varetage sine egne interesser. Sikrende retsmidler indskrænker ganske vist forældrenes beføjelser, men de har stadig mulighed for at indbringe sagen for den kompetente ret og i givet fald få de foreløbige retsmidler bragt til ophør i henhold til artikel 20, stk. 2. Det er en væsentlig forskel i forhold til artikel 24 i Bruxelleskonventionen og artikel 31 i forordning nr. 44/2001, der ikke indeholder en sådan bestemmelse.

65. Kommissionen har for det andet ret i, at børnenes sædvanlige opholdssted kan være overflyttet til Finland, da de finske myndigheder beordrede dem fjernet og anbragt uden for hjemmet. Hvis det er tilfældet, vil de finske retter i henhold til forordningens artikel 8,

24 — Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT L 12, s. 1).

25 — Dom af 26.3.1992, sag C-261/90, Reichert og Kockler, Sml. I, s. 2149, præmis 34, af 17.11.1998, sag C-391/95, Van Uden, Sml. I, s. 7091, præmis 37, og af 28.4.2005, sag C-104/03, St. Paul Dairy Industries, Sml. I, s. 3481, præmis 13.

26 — Dom af 21.5.1980, sag 125/79, Denilauler, Sml. s. 1553, præmis 15, Van Uden-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 25, præmis 38, og St. Paul Dairy Industries-dommen, nævnt ovenfor i fodnote 25, præmis 14.

stk. 1, have kompetence til at påkende en ny retssag, der anlægges efterfølgende. Der er i hvert fald meget, der tyder på, at familien ikke længere har sædvanligt opholdssted i Sverige, eftersom den har været væk fra Sverige i længere tid og ikke længere kun har til hensigt at holde ferie i Finland, og det ud fra de objektive faktiske omstændigheder ikke forekommer sandsynligt, at den vil vende tilbage til Sverige. De finske retter kan således have kompetence til at påkende en ny retssag i henhold til artikel 13, hvis familien endnu ikke har sædvanligt opholdssted i Finland. Der er derfor ingen grund til at frygte et »kompetencehul«.

2. Tredje spørgsmål, litra b)

66. Med spørgsmålets andet led ønsker den forelæggende ret oplyst, om det sikrende retsmiddel i henhold til forordningens artikel 20, stk. 1, er en foranstaltning, der kun kan iværksættes i henhold til national ret, og om national rets bestemmelser vedrørende foranstaltningen er bindende ved artiklens anvendelse.

67. Det fremgår af bestemmelsens ordlyd, at det er muligt at anvende de foreløbige retsmidler, der er fastsat i den nationale lovgivning. Ud over de forudsætninger, der er beskrevet i svaret på tredje spørgsmål, første led, indeholder forordningens artikel 20 ingen andre bestemmelser om, hvordan de gældende nationale bestemmelser skal udformes [27].

68. Det bør herved understreges, at begrebet foreløbigt retsmiddel er et selvstændigt fællesskabsretligt begreb. Som den finske regering og Kommissionen ganske rigtigt har anført, er artikel 20, stk. 1, derfor ikke til hinder for retsmidler, der ikke udtrykkeligt betegnes som foreløbige retsmidler i den nationale lovgivning. Som det ses af svaret på spørgsmålets første led, tillader denne bestemmelse tværtimod alle foranstaltninger, som er nødvendige af hensyn til barnets tarv og ikke er endelige, indtil den ret, der har kompetence til at påkende sagens realitet, træffer foranstaltninger.

69. Det tilkommer i øvrigt den forelæggende ret at afgøre, hvilke foranstaltninger der kan iværksættes i henhold til national ret, og om de nationale bestemmelser er bindende.

27 — Internationale privatretlige regler regnes, som den tyske regering har påpeget, også for nationale bestemmelser. Hvis det ifølge disse bestemmelser er lovgivningen i en anden stat, der finder anvendelse, er forordningens artikel 20, stk. 1, ikke til hinder for anvendelsen af udenlandske regler, som der henvises til i lovvalgsreglerne i den stat, hvor sagen er anlagt.

3. Tredje spørgsmål, litra c)

70. Den forelæggende ret har endvidere spurgt, om sagen på embeds vegne skal henvises til retten i den kompetente medlemsstat efter anvendelsen af det sikrende retsmiddel.

71. Det er kun den græske regering, der mener, at der foreligger en sådan forpligtelse. De øvrige parter mener ikke, det er tilfældet, da der ikke findes nogen bestemmelse herom.

72. Muligheden for at henvise sagen til en ret, der er bedre egnet til at behandle den, er faktisk kun nævnt i artikel 15 i forordning nr. 2201/2003. Ifølge denne bestemmelse er det dog kun de retter, der har kompetence til at påkende sagens realitet, der kan benytte sig af den mulighed. Det bestemmes ikke, at en ret, som i medfør af forordningens artikel 20, stk. 1, har iværksat et foreløbigt retsmiddel, der er fastsat i den nationale lovgivning, kan henvise sagen til en ret, der har kompetence til at påkende dens realitet.

73. Som det fremgår af svaret på tredje spørgsmål, tredje led, er en henvisningspligt heller ikke nødvendig for at sikre, at der af hensyn til barnets tarv ikke er huller i kompetencen til at træffe foranstaltninger i sager vedrørende forældremyndighed.

74. Forordningen forbyder dog ikke en ret, der har iværksat et foreløbigt retsmiddel, at underrette den ret, som den anser for kompetent til at påkende sagens realitet, om dette retsmiddel. Den kan til det formål også rette henvendelse til centralmyndigheden, der herefter kan tage kontakt til centralmyndigheden i den anden medlemsstat i henhold til artikel 55, litra a), i forordning nr. 2201/2003.

D — *Det fjerde præjudicielle spørgsmål*

75. Den forelæggende ret ønsker endelig oplyst, om en ret, der ikke er kompetent i medfør af forordning nr. 2201/2003, skal afvise sagen eller henvise den til retten i en anden medlemsstat.

76. Det bestemmes i forordningens artikel 17, at hvis der ved en ret i en medlemsstat anlægges en sag, som den pågældende ret ikke har kompetence til at påkende i medfør af

denne forordning, og som en ret i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende i medfør af denne forordning, skal førstnævnte ret på embeds vegne erklære sig inkompetent. Det fremgår ikke af forordningen, at sagen skal henvises til den kompetente ret i en anden medlemsstat.

77. Jeg er enig med den græske regering i, at forordningen har til formål at sikre, at der ikke er huller i retternes kompetence til at træffe foranstaltninger i sager vedrørende forældremyndighed. Det sørger forordningens artikel 8 og 13 i princippet for. Hvis der ikke er tale om et hastetilfælde, er det muligt at afvente, at de retter, der er kompetente i henhold til disse bestemmelser, træffer foranstaltninger af egen drift eller på anmodning, efter at en anden ret har erklæret sig inkompetent.

78. Forordningens bestemmelser garanterer ikke, at den kompetente ret får kendskab til, hvad der er sket i den anden medlemsstat. Da lovgiver ikke har indført nogen henvisningspligt, kan en sådan pligt dog ikke udledes alene af forordningens formål.

79. En ret, der ikke var kompetent, da sagen blev anlagt, kan desuden være kompetent i forbindelse med en ny retssag, hvis det sædvanlige opholdssted i løbet af den første retssag blev overflyttet til den pågældende medlemsstat. Det kan derfor også være omsonst at henvise sagen til den kompetente ret, når stævningen indgives i den første retssag.

80. Forordningen er under alle omstændigheder ikke til hinder for, at en ret, der ikke er kompetent, underretter den ret i en anden medlemsstat, som den anser for kompetent, om sin afgørelse. Den kan til det formål også rette henvendelse til de centralmyndigheder, der er omhandlet i forordningens artikel 55. Når en ret, der ikke er kompetent, videresender oplysninger, selv om den ikke er forpligtet til det ifølge forordningen, er retten i den anden medlemsstat ikke bundet af disse oplysninger hvad angår dennes kompetence. Den pågældende ret afgør selv, om den er kompetent.

V — Forslag til afgørelse

81. Jeg foreslår på baggrund af det ovenfor anførte, at Domstolen besvarer de præjudicielle spørgsmål, Korkein hallinto-oikeus har forelagt, således:

»1) Artikel 1, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2. december 2004, skal fortolkes således, at en enkelt afgørelse, som anordner umiddelbar fjernelse og anbringelse af et barn uden for hjemmet, henhører under begrebet »civilretlige« spørgsmål i denne bestemmelse, når afgørelsen er truffet på grundlag af offentligretlige regler om beskyttelse af børn.

2) Barnets sædvanlige opholdssted i henhold til artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 er det sted, der ud fra en helhedsvurdering af alle relevante faktiske omstændigheder, navnlig opholdets varighed og lovlighed samt barnets familiemæssige og sociale tilknytning, anses for at være centrum for barnets livsinteresser. Kompetencen ligger kun hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, i henhold til artikel 13, stk. 1, hvis det ikke er muligt at fastslå ovennævnte sædvanlige opholdssted, og kompetencen ikke kan støttes på artikel 12.

3) a) Retterne i en medlemsstat kan i henhold til artikel 20, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 i hastetilfælde anvende alle foreløbige retsmidler med henblik på at beskytte et barn, som befinder sig i denne medlemsstat, selv om retterne i en anden medlemsstat i medfør af forordningen har kompetence til at påkende sagens realitet. Der er tale om et hastetilfælde, hvis retten i den stat, hvor barnet befinder sig, af hensyn til barnets tarv finder det nødvendigt at gribe ind med det samme.

b) Forordningens artikel 20, stk. 1, gør det muligt at iværksætte de foreløbige retsmidler, der er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor den pågældende ret befinder sig, selv om disse retsmidler ikke udtrykkeligt betegnes som foreløbige retsmidler i den nationale lovgivning. Det tilkommer i øvrigt den forelæggende ret at afgøre, hvilke retsmidler der kan iværksættes i henhold til national ret, og om de nationale bestemmelser er bindende.

c) Forordningen forpligter ikke en ret, der har iværksat et foreløbigt retsmiddel i henhold til artikel 20, stk. 1, til at henvise sagen til den ret i en anden medlemsstat, som den anser for kompetent til at påkende sagens realitet. Den er dog ikke til hinder for, at den ret, hvor sagen er anlagt, enten direkte eller gennem centralmyndighederne underretter den kompetente ret om de foranstaltninger, der er truffet.

4) En ret, der i henhold til forordningen ikke har kompetence til at påkende sagens realitet og ikke finder det nødvendigt at iværksætte foreløbige retsmidler i medfør af forordningens artikel 20, stk. 1, skal erklære sig inkompetent i henhold til forordningens artikel 17. Det fremgår ikke af forordningen, at sagen skal henvises til den kompetente ret. Forordningen er dog ikke til hinder for, at den ret, hvor sagen er anlagt, enten direkte eller gennem centralmyndighederne underretter den kompetente ret om sin afgørelse.«